

פסחים מו. (המשנה הראשונה) עד מז. (ש5 מהסוף)

ביאורי מושגים

חלה - יש להפריש חלה מכל אפיה בכמות משמעותית. מהתורה חיוב זה הוא רק בארץ ישראל וחכמים הוסיפו ותיקנו חלה גם בחוץ לארץ (אם כי חלת חו"ל פחות 'נחשבת' ולכן היא אסורה רק לכהנים שנטמאו בטומאה היוצאת מגופם אבל כהנים קטנים למשל מותרים בתרומה זו) המשנה שלנו דנה בהפרשת חלה טמאה. חלה טמאה לא ניתן לאוכלה. לכן כשמפרישים אותה ביו"ט אסור לאפות אותה כיוון שהיתר אפיה ביו"ט קיים רק כשאופים לצורך אבל כשאופים שלא לצורך (כמו כאן שאסור לאוכלה) לא הותרה אפיה. ביו"ט של פסח מתעוררת בעיה עם חלה טמאה כיוון שאם לא נאפה אותה היא תחמיץ. (ולאפות זכור אסור לנו) התנאים במשנה הציגו כמה פתרונות לבעיה זו.

משנה

בצק שנאפה והכסיף אבל לא נסדק
(סידוק הוא הסימן להחמצה):

אם בצק המקביל לו החמיץ - סימן
שגם הוא החמיץ

אם אין בצק מקביל

עלינו למדוד זמן - אם עבר כבר זמן
הילוך מיל - הבצק החמיץ (בשו"ע
נפסק שזמן זה הוא 18 דקות, אבל יש
דעות אחרות של 24 דקות ו22.5 דקות)

הזמן שעל אדם לטרוח כדי או
ליטול ידים, או לחפש מניין או
לטבול את כליו של בעה"ב:

אם זה בדרך - 4 מיל,
אם זה לא בדרך - מיל.

רנב"י הוסיף גם דין רביעי:

עור בעלי חיים שעובדו מפסיק לטמא
כבשר נבילה אחרי שהלכו בו 4 מיל.

משנה

כיצד מפרישים חלה טמאה ביו"ט (עיין ביאור מושגים):

ר"א: יאפה אותה ואז יקרא לה שם (קריאת השם היא
המגדירה אותה כחלה).

בן בתירא: יפרישנה ומיד יטילנה במים קרים (כדי
למנוע את החמצה).

ר' יהושע: אין שום בעיה עם זה שהיא תחמיץ (שהרי
אחרי ההפרשה החלה כבר לא שלו).

מדוע ר"א ור"ב סברו שהחלה ברשותו (ולכן אסור לתת לה להחמיץ), בעוד
שר"י סבר שאיננה ברשותו (ולכן אין בעיה שתחמיץ):

אפשרות א':

ר"א ור"ב: כיוון שהמפריש מחליט למי לתת את החלה הוא מוגדר כבעל
זכויות על החלה ('טובת הנאה היא ממון')

ר"י: אין לו שום זכות בחלה.

אפשרות ב':

ר"א ור"ב: אמנם טובת הנאה אינה ממון אבל כיוון שתיאורטית הוא
יכול להישאל על החלה הוא מוגדר כבעל זכויות פוטנציאליות
על החלה.

ר"י: אין לו שום זכות בחלה.

אדם שמבשל מיו"ט ליום חול:

רב חסדא: לוקה.

רבה: אינו לוקה.

טעמו של רבה: מתחשבים בתרחיש
תיאורטי ('הואיל') שיבואו אורחים
ויתברר שהבישול היה לצורך יו"ט.

טעמו של רב חסדא: לא מתחשבים
בתרחישים תיאורטיים (לא אומרים
'הואיל')

קושיות על שיטת רב חסדא

שאלה: כיצד תקנו חכמים לבשל מיו"ט לשבת בעזרת עירוב תבשילין?
תשובה: מהתורה מותר לבשל משבת ליו"ט וחכמים תיקנו עירוב לצורך היכר.

קושיות על הקביעה שמהתורה מותר לבשל מיו"ט לשבת

שאלה: מדוע אסור להכין את לחם הפנים מיו"ט לשבת.
תשובה: כיוון ששם מדובר על שבת שאינה סמוכה ליו"ט - אלא שבוע אחריו.

שאלה: מדוע אסור להכין את שתי הלחם בשבועות - הרי הן נאכלות בשבועות עצמו.
תשובה: יש מיעוט מיוחד ('לכם') לפיו מותר לבשל ביו"ט רק לצורכנו ולא לצורך קרבן.

שאלה: חכמים התירו לשחוט בהמה מסוכנת ביו"ט כל עוד יש זמן כדי לאכול
תיאורטית כזית ממנה - מכאן שמתחשבים בתרחיש תיאורטי?
תשובה: שם האדם אכן מתכנן לאכול כזית (כיוון שיועד שבכך 'ציל' את הבהמה).